

Sisällys

Päivi Marjanen, Marjaana Marttila ja Marjo Varsa

Johdanto	9
-----------------------	----------

I osa

Lapsi kasvuyhteisössä

Merja Koivula

Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa	19
Yhteisöllisyyden määritelmä	20
Yhteisöllisyyden merkitys lapsen arjessa	22
Yhteisöllisyyden kehittyminen	25
Yhteisöllisyyden ilmeneminen	32
Ystävyyssuhteet ja sosiaaliset verkostot	34
Yhteinen toiminta yhteisöllisyyden rakentajana	38
Yhteisöllisyyden edistäminen	43

Päivi Marjanen, Janica Ahonen ja Linda Majoinen

Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys	47
Lasten yhteisöt ja niiden merkitys	47
Lapsen asema yhteisössä	50
Lapsi osallistuu toimintaan ja yhteisön muodostukseen	56
Lasten eri tavat toimia yhteisössä	58

Lapsen oppiminen vertaisryhmässä.....	60
Lapset oppivat yhdessä pelaten ja leikkien.....	62
Kasvattajalla on vastuu lasten yhteisöistä	66
Toimivan yhteisön piirteet	71

Paulina Eskel ja Marjaana Marttila

Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä 75

Hyvän kasvuyhteisön luominen	76
Lasten osallisuus kasvuyhteisössä	78
Lapsi ja kasvattaja kasvuyhteisössään	84
Yhteisöllinen keskustelukulttuuri varhaiskasvatusympäristössä.....	87
Pedagoginen suunnittelu	89
Yhteisöllisyyden tukeminen ja tekeminen näkyväksi.....	92

II osa

Kasvattajien rooli lasten yhteisöllisyyden rakentajina

Marita Neitola

Vertaissuhteiden merkitys ja muotoutuminen kasvuyhteisöissä 99

Sosiaalinen kompetenssi ja sen osa-alueet.....	101
Vertaissuhteiden vaikutus lapsen kehitykseen	103
Vertaisryhmä ja sosiaaliset suhteet	105
Vertaissuhdeongelmien yleisyys.....	109
Vertaissuhteiden juuret ovat kodissa.....	111
Vanhemmat ja lapsen kaverit	115
Vanhempien arviot lasten sosiaalisesta motivaatiosta ja sosiaalisista taidoista.....	120
Vanhemmat lastensa sosiaalisen verkoston hallinnoijina	125
Vanhempien ja ammattikasvattajien yhteistyö	130

Maritta Opas

Yhteisöllinen kasvattajatiimi	141
Tiimityö kasvatusyhteisön rakentamisen tukena.....	143
Tiimin perustehtävä, rakenne ja prosessi	145
Tiimisopimus.....	149
Tiimiytymisen muotoja	150
Tiimin vaikutus työntekijän ammatilliseen kasvuun.....	153
Rakenteiden ja kasvatuksen sisällöllinen johtaminen tiimiorganisaatiossa	155
Kasvatusyhteisöjen johtaminen	156
Pienryhmätoiminta	157
Vastuukasvattajuus ja pienryhmä	159

III osa

Yhteiskunnan säätely ja vaikutukset kasvuyhteisöihin

Anna-Leena Välimäki

Julkishallinnon luomat kasvuyhteisöjen puitteet	167
Valtion ensimmäinen kokonaislinjaus	168
Lastensuojelu irti köyhäinhoidosta.....	173
Moderni sosiaalipalvelu ja uusi päivähoitolaki.....	175
Hoitotakuu perheille	179
Sisällön uudistaminen ja kehittäminen 2000-luvulla.....	183
Lasten kasvuyhteisö on aikansa peili.....	189

Hanna Heinonen ja Maarit Kuikka

**Lapsen oikeuksien toteutuminen
nyky-yhteiskunnassa..... 197**

Lapsilla on oikeudet.....	199
Lyhyt katsaus lapsen oikeuksien historiaan.....	199
YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista	201
Lapsen kasvu yhteisön jäseneksi.....	205
Julkisen vallan rooli lapsen kasvun tukemisessa.....	205
Lapsen oikeuksien toteutuminen varhaislapsuudessa	205
Lapsen oikeudet ja varhaiskasvatus.....	207
Ihmisoikeuskasvatuksen merkitys yhteisöllisyydelle	208
Lapsen oikeuksien sopimuksen soveltaminen kansallisesti.....	209
Kansallinen lapsi-, nuoriso- ja perhepolitiikka	211
Lapsen oikeudet eivät toteudu – yhteiskunnan haasteet	214
Lapsen osallisuus	219
Kriteerit lapsen osallisuuden toteutumiseksi.....	220
Politiikka-arvioinnin havainnot lapsen ja nuoren osallisuudesta Suomessa	222
Lapsen ja nuoren osallisuus kunnissa	224
Lapsen osallisuuden vaaranpaikat	225

Päivi Marjanen, Marjaana Marttila ja Marjo Varsa

Päätäntö 229

Kirjoittajat..... 235

Liite

Lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä.....	237
---	-----